

Kinga Trojanowska*

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

DZIAŁALNOŚĆ PATRIOTYCZNA I WYCHOWAWCZA URSZULI LEDÓCHOWSKIEJ

Słowa kluczowe

siostra Urszula Ledóchowska, Zakon Sióstr Urszulanek Unii Rzymskiej (OSU), działalność wychowawcza i patriotyczna, Zakon Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego (SJK) w Pniewach

Hrabina Julia Ledóchowska była założycielką zakonu Urszulanek Serca Jezusa Konającego (SJK). Jako młoda 21 letnia kobieta wstąpiła w 1886 roku do zakonu Urszulanek, obecnie Urszulanek Unii Rzymskiej¹. Urszulanki osiedliły się w 1875 roku w Krakowie przy ulicy Starowiślniej 7, przybyły z Poznania, gdzie władze zaborcze wprowadziły swą antypolską politykę Kulturkampfu, która uderzała w kulturę w tym także i w Kościół². Zakon zajmował się edukacją dziewcząt, które jeszcze w XIX wieku miały zamkniętą drogę do zdobycia wyższego wykształcenia, czy odgrywania jakiejkolwiek roli naukowej w Polsce. Działalność siostry Urszuli Ledóchowskiej zmierzała do propagowania edukacji przy tym także dobrego, chrześcijańskiego wychowania wśród kobiet. Matka Urszula sama zakładała szkoły, co więcej prowadziła działalność patriotyczną na rzecz założonego przez Henryka Sienkiewicza w Vevey w Szwajcarii Komitetu na rzecz Pomocy Ofiarom Wojny w Polsce. Autor pragnie przybliżyć te dwa aspekty pracy hrabiny, a także samą postać hrabiny założycielki zgromadzenia Urszulanek SJK.

W momencie, gdy Julia Ledóchowska wstąpiła do zakonu, szkolnictwo w Galicji należało do kompetencji autonomicznej Rady Krajowej (1867 rok), w której resort ds. szkolnictwa opiekował się szkolnictwem ludowymi średnim³. Kobiety mogły uczęszczać tylko do szkół ludowych, podstawowych. Szkoła prowadzona

* Kinga Trojanowska, mgr historii, doktorantka na Wydziale Historii i Dziedzictwa Kulturowego UPJPII w Krakowie.

¹ J. Ledóchowska, *Życie i działalność Julii Urszuli Ledóchowskiej*, Poznań 1975, s. 11.

² Tamże, s. 9.

³ Tamże, s. 32.

przez Urszulanki miała charakter właśnie szkoły podstawowej, lecz z poszerzonym programem nauczania⁴. Szkoła założona w 1876 roku oferowała uczennicom 6 klas, ponadto uzupełniona była 3 letnim kursem uzupełniającym⁵. Należy też dodać, że Rada Szkolna Krajowa w 1871 roku powołała specjalne Kolegia Nauczycielskie, które przygotowywały kobiety do roli nauczycielek dając im wykształcenie średnie⁶.

Hrabina Julia otrzymała gruntowne domowe wykształcenie, pobierała lekcję języków obcych, literatury, malarstwa, była wszechstronnie utalentowana⁷. W szkole urszulańskiej s. Urszuli powierzono nauki ścisłe, matematyczno-przyrodnicze oraz języki obce: niemiecki i francuski⁸. Aby podnieść swoje kwalifikacje, Urszula Ledóchowska udała się do Francji, aby tam otrzymać dyplom uprawniający do nauki języka francuskiego. W 1897 roku otrzymała dwa dyplomy: wyższy i niższy, obydwa uprawniające do nauczania w szkołach wydziałowych. Przebywając na ulicy starowiślniej 7 wykładała na kursie uzupełniającym w języku francuskim historię sztuki i literaturę francuską. Należy zaznaczyć, że już wtedy siostra wprowadzała różne metody aktywizujące takie jak: przedstawienia teatralne w języku francuskim, które pozwalały na skuteczniejsze przyswajanie języka francuskiego⁹. O wysokim poziomie szkoły urszulańskiej świadczy kadra nauczycielska, wśród nich często wykładowcy UJ, ludzie o głośnych nazwiskach jak choćby w klasie ósmej historii sztuki uczył Lucjan Rydel¹⁰.

Jako przełożona zakonu Urszulanek, od 1904 roku, założyła w 1905 roku internat dla akademikzek, było to ryzykowne posunięcie, gdyż kobiety, które decydowały się na studia wyższe, były nieufnie przyjmowane przez społeczeństwo. Szybko jednak siostra Urszula zauważyła pilną potrzebę stworzenia dla studiujących kobiet takiego internatu¹¹. Czasy młodej Polski propagowały zupełny rozbrat między nauką a wiarą, nie można było być osobą wykształconą a jednocześnie głęboko wierzącą. Siostra Urszula zakładając internat dla studentek, które miały opinię nawet emancypantek, dążyła do połączenia kształcenia umysłowego z pracą nad własnym charakterem i zgłębianiem wiary¹². Sama siostra podjęła dość odważne kroki zmierzające do wprowadzenia zmian w konstytucji. Dzięki niej doszło do zmiany, kiedy to dołączono paragraf 202 akcentujący edukacyjny i wychowawczy

⁴ Tamże.

⁵ Tamże, s. 33.

⁶ Tamże, s. 32.

⁷ M. Krupecka, *Blisko Serca Chrystusowego, Urszula Ledóchowska i jej misja dziś*, Poznań 2003, s. 6.

⁸ J. Ledóchowska, *Życie i działalność Julii Urszuli Ledóchowskiej*, dz. cyt., s. 34.

⁹ Tamże, s. 35.

¹⁰ M. Krupecka, *Polka i Europejka*, Ząbki 2003, s. 22.

¹¹ *Zgromadzenie Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego. Szkic historyczny, stan aktualny*, red. Zofia Ruskiewicz, Poznań-Warszawa 1981, s. 13.

¹² Z. J. Zdybicka, *Otworzyć serce. Apostolstwo matki Urszuli Ledóchowskiej*, Warszawa 2003, s. 50.

charakter zgromadzenia¹³. Jednym z celów tych działań była praca w Petersburgu. Papież Pius X był przychylny dla sióstr i obdarzył je błogosławieństwem, przychylając się do pomysłu pracy wśród Polonii w antykatolickiej Rosji¹⁴. Celem następnej pracy edukacyjnej i wychowawczej stał się Petersburg i młodzież polska skupiona wokół parafii św. Katarzyny.

Parafia św. Katarzyny była nazywana polskim miasteczkiem, w którym działały 4 szkoły dla Polaków: 8-letnia szkoła męska, 7-letnia szkoła żeńska z klasą pedagogiczną, szkółka elementarna dla ubogich dziewcząt oraz żeńska szkoła narodowa¹⁵. Bezpośrednio siostry zostały zaproszone przez ks. prałata Konstantego Budkiewicza, który zaproponował im objęcie internatu dla dziewcząt. Prośba ta związana była z uzyskaniem większej swobody religijnej od 1905 roku od momentu wydania edyktu tolerancyjnego dla katolików¹⁶.

Od nowego roku 1907/1908 Urszula Ledóchowska objęła internat, ale na rok próby. Z siostrą Urszulą do Petersburga pojechał jeszcze dwie siostry oraz cztery postulantki¹⁷. Przebrały się jak świeckie kobiety. W związku z zakazem osiedlania się zakonów na ziemi rosyjskiej, musiały wtopić się w krajobraz rosyjskiego życia jako te, które nie są zakonnicami. Na tym polu doszło do nieporozumień z klasztorem macierzystym w Krakowie, to i sama Urszula skłaniała się do uzyskania autonomii dla domu w Petersburgu. Taką autonomię uzyskała matka Urszula już 25 I 1908 roku, dzięki poparciu papieża Piusa X¹⁸. Takie posunięcia matki Urszuli miały swoje uzasadnienie, gdyż widziała ona potrzebę pracy edukacyjnej i wychowawczej wśród Polonii, choć syndykat nie zawsze pomagał, a nawet stwarzał problemy Urszulankom. Praca w Petersburgu przebiegała dość spokojnie. „Cicho życie płynęło-lekcje, praca nad dziećmi, zebrania kongregacyjne zapełniały czas. Miałyśmy już trzy kongregacje mariańskie, jedną dla naszych uczennic, jedną dla pań z miasta i jedną dla studentek. Od początku roku prowadziłyśmy mały internat dla studentek”¹⁹. W tym samym czasie siostra Urszula zorganizowała w latach 1911–1914 dom letniskowy we Finlandii w Merentahti a jednocześnie gimnazjum dla dziewcząt i kaplicę katolicką, w której często można było spotkać protestantów²⁰. Siostra Urszula zadbała o to, by dziewczęta mogły wypoczywać w okresie letnim w korzystnych warunkach klimatycznych i w przyjaznej atmosferze. Często podkreślała wypoczynek jako niezbędny w prawidłowym rozwoju

¹³ J. Ledóchowska, *Życie i działalność Julii Urszuli Ledóchowskiej*, dz. cyt., s. 55.

¹⁴ *Zgromadzenie Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego*, dz. cyt., s. 14.

¹⁵ J. Ledóchowska, *Życie i działalność Julii Urszuli Ledóchowskiej*, dz. cyt., s. 60.

¹⁶ Tamże, s. 56.

¹⁷ U. Ledóchowska, *Byłam tylko pionkiem na szachownicy... Wspomnienia z lat 1886–1924*, Częstochowa 2007, s. 22.

¹⁸ M. Piaszyk, G. Kasperek, *Zakony żeńskie w Polsce międzywojennej*, w: *Materiały do dziejów kościoła w Polsce*, t. 6, Lublin 1978, s. 26.

¹⁹ U. Ledóchowska, *Byłam tylko pionkiem na szachownicy...*, dz. cyt., s. 34.

²⁰ J. Ledóchowska, *Życie i działalność Julii Urszuli Ledóchowskiej*, dz. cyt., s. 81.

młodzieży²¹. Tam promowała wychowanie chrześcijańskie, uczyła się pilnie języka fińskiego, przetłumaczyła na język fiński katechizm i śpiewnik religijny, była to właściwie jedna z pierwszych działalności ekumenicznej wśród protestantów²². Co więcej z braku opieki medycznej, sprowadziła do Merentahti pielęgniarkę z Petersburga do posługi chorym²³.

Miała swoją wizję wychowania: praktykowała wśród dzieci dużą ilość snu, dzieci wstawały o godz. 7, w dni świąteczne o 9, wcześniej udawały na spoczynek, dwa razy dziennie spacerowały, uprawiały gimnastykę, uczyły się tańca, lekcje rozłożone były na dwie części od godz. 9 do 12 i od 14.30 do 16.00²⁴. Kilka razy do roku urządzano z dziećmi przedstawienia oraz różne wesołe imprezy aktywizujące dzieci²⁵. Prof. Katarzyna Olbrycht, znany pedagog, wyodrębniła system wychowawczy Urszuli Ledóchowskiej jako nowatorski i godny naśladowania. Według tej profesor Matka Urszula stosowała trzy pionierskie metody w wychowaniu. Siostra kładła nacisk na stworzenie atmosfery sprzyjającej nauce, bezpiecznej, bez przymusu, nacisku. Dużą rolę odgrywał własny przykład postępowania wychowawcy, który współgra z pełną dobrowolnością dla wychowanek, następnie przygotowanie wychowanków do pracy nad sobą oraz do bycia pożytecznym w społeczeństwie²⁶. Dbała również o prawidłowy rozwój fizyczny dziewcząt, wprowadziła wychowanie fizyczne, gimnastykę, lekcje tańca, gry i obowiązkowe spacer²⁷.

Do nauczania wprowadziła elementy patriotycznego wychowania w formie pogadarek, akademii, różnych uroczystości patriotycznych, apelów, wycieczek, żywych obrazów czy przedstawień teatralnych²⁸. Matka Urszula utrzymywała kontakt z wybitnymi pedagogami jak Ellen Key, Marią Montessori – włoską lekarką i pionierką nowej szkoły pedagogicznej, Januszem Korczakiem, Marią Grzegorzewską i Haliną Radlińską²⁹. Co warto podkreślić, nie stroniła od kontaktu z Marią Montessori, której poglądy o samodzielnym wychowywaniu się dziecka spotkały się z potępieniem Kościoła. Matka Urszula widziała w Marii dobrą katoliczkę, mimo niezgodnych z katolickim wychowaniem poglądów³⁰.

W momencie wybuchu I wojny światowej Siostra Urszula musiała opuścić zarówno Rosję jak i Finlandię, gdyż posiadała paszport austriacki (matka była Austriaczką) a znalazła się na terytorium wrogów. Drugą przyczyną emigracji były prześladowania Kościoła katolickiego w Rosji w latach 1911–1914. Zdecydowała,

²¹ U. Górską, *Spotkania z błogosławioną matką Urszulą Ledóchowską*, Poznań 1984, s. 18.

²² *Zgromadzenie Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego*, dz. cyt., s. 15.

²³ U. Górską, *Spotkania z błogosławioną Matką Urszulą Ledóchowską*, Poznań 1984, s. 19.

²⁴ J. Ledóchowska, *Życie i działalność Julii Urszuli Ledóchowskiej*, dz. cyt., s. 93.

²⁵ Tamże, s. 96.

²⁶ K. Olbrycht, *Zarys systemu wychowania Urszuli Ledóchowskiej*, Ząbki 2002, s. 26.

²⁷ Tamże, s. 46.

²⁸ Tamże, s. 42.

²⁹ Tamże, s. 135.

³⁰ T. Bojarska, *W imię trzech krzyży*, Warszawa 1989, s. 137.

że uda się do Szwecji, co zaowocowało pracą na tle patriotycznym. Skandynawia stała się równocześnie ważnym polem pracy, gdzie siostra Urszula realizowała swoją pasję wychowawczą i edukacyjną.

W Sztokholmie siostra Urszula przebywała w latach 1914–1915. Na początku swego wygnania obecność w Szwecji była bardzo uciążliwa, a zwłaszcza w pierwszym etapie pobytu w protestanckim kraju siostra czuła się samotna. Przez długi czas nie miała zajęcia, szukała kontaktu z katolikami. Dopiero poparcie udzielone dla Komitetu Pomocy dla Ofiar Wojny w Polsce założonego przez Henryka Sienkiewicza w Vevey, siostra Ledóchowska jako świecka osoba rozpoczęła swoje tournée po Szwecji a następnie po Norwegii i Danii. Matka Urszula nie tylko zbierała pieniądze na rzecz Komitetu, ale często w swych referatach chciała przedstawić świetną historię Narodu Polskiego, przybliżyć jego bogatą kulturę, zaakcentować, że Polska to kraj o wielkich tradycjach i w pełni zasługuje na niepodległość. Referaty traktowała jako przemówienia, gdyż zawsze twierdziła, że czytanie z kartki nie jest efektywne i nie robi dobrego wrażenia na słuchaczach. 12 kwietnia 1915 roku Ledóchowska wygłosiła referat na konferencji w Szwedzkiej Akademii Nauk w języku francuskim, 14 kwietnia w budynku Chrześcijańskiego Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej w języku niemieckim. W gazetach pojawiły się artykuły dotyczące tych wystąpień polskiej hrabiny. Na zebraniach obecna była cała świta, również konferencje zaszczylił książę Karol, syn Gustawa V króla Szwecji³¹. Konferencje te spotkały się z bardzo dobrym przyjęciem publiczności, w gazetach pojawiały się pochlebne artykuły. Kolejne odczyty miały miejsce 10 V w Uppsali wobec protestanckiego biskupa Soderblöma, w Grand Hotelu w Sztokholmie 20 V 1915 roku, na Dobelnskatan, gdzie, co tydzień, Urszula Ledóchowska prezentowała słuchaczom wykłady z historii Polski³². Tak konferencje w Uppsali komentuje sama ich autorka: „W wielkiej sali zebrało się ok. 150 osób – pełnusięńko. Wszyscy słuchali z ogromnym zainteresowaniem. Widocznie i tu trafiłam do serc”³³. W 1 VI 1915 roku sama stworzyła Komitet, który wydał odezwę do Narodu Szwedzkiego o pomoc dla zniszczonej Polski. Członkami Komitetu były ważne osobistości ze świata kultury i nauki Szwecji (Selma Lagerlof, Oskar Montelius, Alfred Jansen)³⁴. Urszula miała za sobą prasę skandynawską, nie odmawiała udzielania wywiadów, chętnie zgadzała się na interview, gdyż już wtedy dostrzegała wagę mediów w propagowaniu słusznych kwestii i akcji. Jak sama zaznaczyła: „Czwartego przyszło do mnie moc żurnalistów na interview. Mówiłam ile tylko mogłam”. Każde jej wystąpienie było komentowane w prasie, z czego Matka Urszula była zadowolona³⁵.

³¹ U. Ledóchowska, *Historia kongregacji Sióstr Urszulanek Najświętszego Serca Jezusa Konającego*, Poznań 1987, s. 75.

³² Tamże, s. 80.

³³ Tamże.

³⁴ Tamże, s. 114.

³⁵ M. Krupecka, *Polka i Europejka*, dz. cyt., s. 74.

W latach 1915–1918 Urszula Ledóchowska zorganizowała w Djursholmie Instytut Języków Obcych tzw. Sprakinstitut, była to jedyna instytucja nauki języków obcych w Skandynawii, więc pomysł był niezwykle nowatorski, ale i ryzykowny. Obawy jednak się nie sprawdziły. Powszechnym zjawiskiem było, że panny często po zakończeniu swej nauki szkolnej udawały się jeszcze zagranicę, aby udoskonalić znajomość języków obcych. Z tych przyczyn powstał taki instytut, w którym skandynawskie panny mogły na miejscu doskonalić języki obce, choć siostra Urszula stwierdziła na łamach swojego pamiętnika, że nie miały one zdolności poliglotycznych³⁶. W Djursholmie od I 1916 roku wydawała pierwszy katolicki miesięcznik dla Szwedów o nazwie *Solglimtar*, czyli „Promyki słoneczne”, w którym zamieszczała artykuły o treści religijnej i ascetycznej³⁷. Mimo prowadzenia Instytutu Ledóchowska nie zrezygnowała z konferencji i odczytów, a wygłosiła je w Uppsali, Goteborgu (9 XI), Malmo (12, 13 XI), gdzie zbierała pieniądze dla Komitetu. W Danii Ledóchowska wygłosiła referaty w Kopenhadze 16, 18, 20 listopada 1915 roku a następnie od 17 I 1916 roku w Korsor, Odense, Esbjerg, Silkeborg, Aalborg, Arhus i Horsens³⁸. W Norwegii tournée obejmowało: 7 V 1916 roku Trondheim, 8 V Kristiansund, 10 V Alesund. W Alesund utworzył się Komitet, który zebrał 11 tys. franków, które przesłano Komitetowi w Vevey³⁹. Obok konferencji matka Ledóchowska wydała w październiku 1917 roku książkę o tytule *Polonica* będącą zbiorem artykułów w językach skandynawskich z zakresu historii, literatury i sztuki polskiej, napisanej przez różnych znanych autorów skandynawskich⁴⁰. Książka ta przybliżyła Skandynawom naszą kulturę i historię.

W Danii, dokładniej w Aalborgu, matka Urszula założyła ochronkę dla sierot po polskich robotnikach. Oszacowano, że liczba polskich robotników w Danii sięgała ok. 16 tys. Można sobie wyobrazić ogrom polskich dzieci narażonych na wynarodowienie i na przejście na protestantyzm⁴¹. Wcześniej matka Urszula udzieliła licznych wywiadów w głównych duńskich gazetach, w których wyraziła swoją opinię na temat braku zabezpieczeń socjalnych i losu polskich dzieci w obcym kraju⁴². 10 IX 1918 roku otworzyła również w Aalborgu szkołę społeczno-gospodarczą dla dziewcząt⁴³.

Wydarzenia polityczne w Europie i zakończenie I wojny światowej przyniosły Polsce niepodległość. Matka Urszula mimo austriackiego pochodzenia, czuła się Polką i z radością powróciła do kraju. W Polsce nie została przyjęta przez Urszulanki, które utworzyły własną Unię. Matka Urszula miała jednak przy sobie

³⁶ U. Ledóchowska, *Byłam pionkiem na szachownicy...*, dz. cyt., s. 125.

³⁷ Tamże, s. 130–131.

³⁸ Tamże, s. 129.

³⁹ Tamże, s. 132–133.

⁴⁰ M. Krupecka, *Polka i Europejka*, dz. cyt., s. 10.

⁴¹ J. Ledóchowska, *Życie i działalność Julii Urszuli Ledóchowskiej*, dz. cyt., s. 157.

⁴² Tamże, s. 159.

⁴³ M. Krupecka, *Polka i Europejka*, dz. cyt., s. 10.

zwartą grupę 30 sióstr, była gotowa na założenie odrębnej gałęzi zakonu Urszulanek. Tak powstały Polskie Urszulanki Szare Serca Jezusa Konającego. 7 VI 1920 roku wydano pozwolenie na erekcję kanoniczną wcześniej zakupionego Domu w Pniewach. Matka Urszula opracowała konstytucję nowego zakonu⁴⁴. W Pniewach przy klasztorze sióstr Urszulanek szarych powstała Szkoła Gospodarcza, która w 1926 roku została przekształcona w 3-letnie seminarium dla nauczycielek gospodarstwa⁴⁵. Siostra dzięki kontaktom w Francji zorganizowała dla biednych, niewykształconych Polek pracę w zakładach włókienniczych, zabezpieczając im odpowiednie warunki mieszkaniowe we Francji⁴⁶.

Podobny internat dla studentek, Matka erygowała w Warszawie, Wilnie i w Poznaniu. Szczególną uwagę należy skupić na warszawskim internacie, gdzie Matka zadbała o windę, łazienki z ciepłą i zimną wodą na każdym piętrze, podkreślając wagę warunków, w których studiujące panny miały się uczyć⁴⁷. W Łodzi otworzyła internat dla katechetek, a następnie zorganizowała Kongregację Mariańską Katechetek i Nauczycielek⁴⁸. Także dla prawidłowego duchowego rozwoju polskiej młodzieży Matka Urszula przeszczepiła na grunt polski Krucjatę Eucharystyczną, której celem było pogłębienie wiary w obecność Chrystusa w Eucharystii. Siostry wydawały dwa czasopisma *Orędowniczek Eucharystyczny* i *Hostia*, do których Matka pisała liczne artykuły⁴⁹.

Dzięki Matce Urszuli, Urszulanki docierały na wschód Polski, pierwsze domy powstały tam, gdzie dzieci pozbawione były opieki i edukacji. Matka Urszula założyła swe domy w Kobryniu, Mołodowie, Horodcu, Janowie, Iłosku, Horodyszczach, później zaś w Lubczu, Wilnie, Czarnym Borze, czyli na terenie, jak wtedy określano tzw. Polski C⁵⁰.

Matka Urszula zmarła 29 V 1939 roku, w chwili jej śmierci zgromadzenie liczyło 780 sióstr. Parę lat po śmierci matki Urszuli, za jej sprawą dokonały się cuda, które wyniosły ją na ołtarze 20 VI 1983 roku. Zgodnie z procedurą kościelną Matka Urszula została kanonizowana 18 V 2003 roku przez papieża Jana Pawła II.

Na zakończenie trzeba zaznaczyć, że szlachetne dzieła Matki Urszuli nie kończą się wraz z Jej śmiercią. Fenomen osoby siostry Urszuli oraz jej pracy odczuwamy dziś poprzez posługę sióstr Urszulanek Szarych. Działalność wychowawcza siostry Urszuli była na tyle nowatorska, że nie zmieniła swej postaci do dziś, mimo upływu lat siostry pilnie realizują zadania, jakie wyznaczyła siostra Urszula

⁴⁴ M. Piaszyk, G. Kasperek, *Żeńska Grupa zakonna w Polsce międzywojennej na przykładzie zgromadzenia Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego (szarych urszulanek)*, w: *Zakony żeńskie w Polsce międzywojennej*, Lublin 1978, s. 32.

⁴⁵ K. Olbrycht, *Zarys systemu wychowania Urszuli Ledóchowskiej*, dz. cyt., s. 58.

⁴⁶ Tamże, s. 60.

⁴⁷ Z. J. Zdybicka, *Otworzyć serce*, dz. cyt., s. 143.

⁴⁸ K. Olbrycht, *Zarys systemu wychowania Urszuli Ledóchowskiej*, dz. cyt., s. 55.

⁴⁹ Z. J. Zdybicka, *Otworzyć serce*, dz. cyt., s. 86.

⁵⁰ T. Bojarska, *W imię trzech krzyży*, dz. cyt., s. 90.

niemalże wiek temu. Aby poprzeć przytoczone wnioski, pragnę podać następujące dane dotyczące współczesnej roli Urszulanek i ich pracy.

Siostry Urszulanki Szare działają, według linii programowej założycielki na polu edukacyjnym, ale nie tylko, bo i w szpitalnictwie oraz w pracy charytatywnej. Zadania Urszulanek Szarych to praca w przedszkolach, szkołach powszechnych, zawodowych, gimnazjach, prowadzenie różnych kursów zawodowych w szwalniach, pracowniach hafciarskich, pończoszarniach. Siostry prowadzą również sierocińce, internaty, ambulatoria oraz kuchnie, świetlice, dziecińce, dożywianie dzieci i dorosłych, świadczą pomoc bezrobotnym⁵¹. Reasumując zakończenie referatu należy wskazać, że praca i dzieło zakonu to niewątpliwie największa spuścizna działalności Matki Urszuli Ledóchowskiej.

URSULA LEDÓCHOWSKA'S PATRIOTIC AND EDUCATIONAL ACTIVITIES

Summary

Julia Ledóchowska was born on April 17, 1861 in Loosdorf. When she was 21, she joined a monastery in Cracow and took the new monastery's name – Ursula. As she graduated school in France, she was allowed to teach French language. In the Ursuline School she taught natural sciences and mathematics. As a Mother Superior, she funded a boarding house for a girls in 1905. Two years later in 1907 she started to run the boarding house for girls in Petersburg. In years 1911–1914 she has organized cottage in Merentahti and gymnasium with catholic chapel. When the First world war has started, the nun Ursula went to Stockholm and she stayed there till 1915. In Sweden she helped with popularizing Committee For Help War Victims in Poland. She raised money, as well as organized lectures on polish history for Scandinavian people. On June 1, 1916 she formed Committee by herself. In years 1916–1918 the nun Ursula has established a foreign language school for a girl in Djursholm – Sprakinstut which was the first language school in whole Scandinavia. In Djursholm she was a editor of the first catholic period *Solglimtar* (meaning sunrays). In Scandinavia, she took part in many conferences and gave a lot speeches. She also published her book entitled *Polonica*, in which she presented articles about polish history, art and literature in a Scandinavian language. In Denmark situation of polish child was very bad. The mortality among Polish workers left many homeless child. The nun Ursula has organized for the orphanage for then. On 10 September, 1918 she funded economic school in Aalborg. When

⁵¹ M. Piaszyk, G. Kasperek, Żeńska Grupa zakonna w Polsce międzywojennej *na przykładzie zgromadzenia Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego (szarych urszulanek)*, dz. cyt., s. 159.

the WWI finished, Ursula Ledóchowska returned to independent Poland. She established a new section of the Ursuline Sister of the Agonizing Heart of Jesus. On 7 June, 1920 the monastery got permission for the canonical erection. In Pniewy by the monastery, there was a school for a girl, which was changed into the 3-year-school for economy teachers. it was took change for 3 years economy teachers. Sister Ursula established several Female Boarding School Houses in Warsaw, Poznań and Wilno. She brought Eucharistic Crusade to Poland. Sister Ursula died on May 29, 1939. She became blessed on June 20, 1983, and was canonized by pope John Paul II on May 18, 2003.

Keywords

the nun Urszula Ledóchowska, The Ursuline Sisters of the Roman Union (OSU), patriotic and educational activities, The Ursuline Sisters of the Agonizing Heart of Jesus (SJK) in Pniewy

